

Поліщук Ю.В.

студент,

Науковий керівник: **Король С.В.**

кандидат педагогічних наук, доцент,

Хмельницький національний університет

АНАЛІЗ ФУНКЦІОНУВАННЯ СПОЛУЧНИКОВИХ ІНФІНІТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ *UM + ZU + INFINITIV*, (*AN*)*STATT + ZU + INFINITIV*, *OHNE + ZU + INFINITIV* У СУЧАСНИХ НІМЕЦЬКИХ ОН-ЛАЙН ВИДАННЯХ

Актуальність теми зумовлена широким використанням сполучникових інфінітивних конструкцій у сучасній німецькій мові. У німецькій мові існує три сполучникові інфінітивні конструкції, які складаються із сполучників *um*, *ohne*, *statt* (*anstatt*), інфінітива з часткою *zu* та залежними від нього словами. Інфінітивні звороти, або сполучникові інфінітивні конструкції *um + zu + Infinitiv*, (*an*)*statt + zu + Infinitiv*, *ohne + zu + Infinitiv*, входять до групи інфінітивних аналітичних конструкцій зі значенням синтаксичних відношень. Вони мають значення адвербіального відношення, тобто у реченні виконують функцію обставини. У таких реченнях підмет виступає єдиним носієм дії, вираженої присудком речення та власне інфінітивом. Ці звороти не мають ні формальних, ні семантичних обмежень інфінітива, а їхнє значення дізнаємося з контексту.

Не зважаючи на те, що окремі типи інфінітивних конструкцій у німецькій мові виступають предметом дослідження багатьох лінгвістів (С.М. Амеліна, Л.А. Долгополова, О.О. Сметаніна тощо), вважаємо за необхідне детальніше висвітлити приклади функціонування інфінітивних зворотів у сучасній німецькій мові на основі аналізу.

Мета статті полягає у дослідженні вживання сполучникових інфінітивних зворотів *um + zu + Infinitiv*, (*an*)*statt + zu + Infinitiv*, *ohne + zu + Infinitiv* ... у статтях популярних німецьких он-лайн видань.

Специфічною ознакою даних конструкцій є їх утворення за допомогою прийменників і обов'язкове вживання частки *zu*. На відміну від інфінітивних конструкцій, які залежать від певних дієслів, ці інфінітивні звороти (*um + zu + Infinitiv*, (*an*)*statt + zu + Infinitiv*, *ohne + zu + Infinitiv*, *als + zu + Infinitiv*) є незалежними і мають своє смислове значення. Іноді у них присутні декілька значень, розпізнавання яких відбувається у контексті [2, с. 304].

Жодний зі зворотів немає ні семантичних, ні формальних обмежень інфінітива). У сполучниковому інфінітиві носієм дії, вираженої присудком речення, та носієм дії, вираженої інфінітивом, є одна й та сама особа, тобто підмет речення. Л. Долгополова стверджує, що інфінітивні конструкції зі значенням синтаксичних відношень є результатом згортання підрядного речення, тому вони розглядаються як еквіваленти речення [1, с. 187].

Проаналізувавши 43 статті з популярних німецьких он-лайн видань (*Brigitte*, *Spiegel online*, *GEO.de*), нам зустрілося **40** речень з інфінітивними сполучниковими конструкціями *um...zu + Infinitiv*, у **16** реченнях вживаються інфінітивні сполучникові конструкції *ohne...zu + Infinitiv*, та лише **8** речень містять інфінітивні конструкції зі сполучником *statt* (*anstatt*) + *Infinitiv*.

Приведемо кілька яскравих прикладів вживання та функціонування сполучникових інфінітивних конструкцій. Розпочнемо з аналізу найбільш вживаної інфінітивної конструкції зі сполучником *um...zu + Infinitiv*.

(1) *«Es war eine lange Zeit der Ermittlungen notwendig, um die unterschlagenen Gegenstände zurückzugeben»*, sagt LKA-Vizepräsidentin Petra Sandles [5].

– *«Необхідно було багато часу на пошуки для того, щоб повернути присвоєні речі»*, каже віце-президент організації LKA Петра Сандлес.

Ми бачимо, що це безособове речення, першу частину якого вжито у минулому часі. У цьому реченні інфінітивна група *«um die unterschlagenen Gegenstände zurückzugeben»* виконує функцію обставини мети. Інфінітив вживається з часткою *zu*, яка знаходиться між відокремлювальним префіксом *«zurück»* та інфінітивом I активного стану *«geben» (віддавати)*.

Далі нам зустрівся цікаве за своєю будовою речення, оскільки у ньому вживається одразу дві інфінітивні конструкції: 1) інфінітивна група зі сполучником *um* та 2) інфінітив з модальним дієсловом (*treffen wollt*).

(2) *Zielt mit dem unteren Bubble auf Gruppen von gleichfarbigen Bubbles, um so mindestens drei gleichfarbige Bubbles zusammenzubringen (mit dem Cursor auf den Bubble klicken, den ihr treffen wollt)* [4].

– *Цільтесь вказаною кулькою на групи кульок однакового кольору, аби, зібрати разом хоча б три однакові (тисніть курсором на кульки, в які ви хочете влучити)*.

У цьому випадку ми бачимо поєднання двох складнопідрядних речень, одне з яких знаходиться в дужках. Прослідковуємо й те, група сполучникового інфінітива *«um so mindestens drei gleichfarbige Bubbles zusammenzubringen»* у реченні виконує функцію обставини мети. Звертаємо увагу на те, що інфінітив *«klicken»* вживається у реченні, щоб дати вказівку читачеві.

У наступному реченні наведений приклад вживання інфінітивної конструкції *«um... zu+ Infinitiv»*, яка виражає умову. У підрядному реченні вжито поширений інфінітив з відокремленою часткою *zu*: *«Um dorthin zu gelangen»*. У головному реченні також наявний інфінітив, проте його вжито у структурі з модальним дієсловом *müssen*: *«müssen wir allerdings mit dem Schiff zwei Stunden ostwärts durch tobende Wellen stampfen»*. Речення вжито у простому теперішньому часі, а модальне дієслово *müssen* надає реченню значення необхідності виконання дії.

(3) *Um dorthin zu gelangen, müssen wir allerdings mit dem Schiff zwei Stunden ostwärts durch tobende Wellen stampfen* [7].

– *Щоб туди дістатися, ми маємо, зрозуміло, пробиратися кораблем дів години крізь бурхливі хвилі у східному напрямку*.

Важливо наголосити на порядку слів у головному реченні. Так як підрядне речення розташоване спочатку, то у головному частина присудка, виражена модальним дієсловом, знаходиться перед підметом (*wir*). Інфінітив, як ми бачимо, не змінює своє місцезнаходження і стоїть у кінці речення.

Далі проаналізуємо речення, у якому вжито інфінітивну конструкцію *ohne zu + Infinitiv*. Це безособове складнопідрядне сполучникове речення, у головній частині якого вжито непоширений модальний інфінітив *«Man kann lieben»*. Підрядне речення виконує функцію заперечної обставини мети. Частка *zu* стоїть окремо від інфінітива, до того ж, між часткою *zu* та дієсловом знаходиться прийменниковий прислівник *«dabei»*.

(4) *Man kann lieben, ohne zu dabei verblöden* [6].

– *Можна любити, не сходячи при цьому з розуму.*

Наступний приклад демонструє вживання непоширеної інфінітивної групи зі сполучником *statt*, проте тут використовується його похідна форма *anstatt*. У підрядному реченні, яке виступає у ролі обставини дії, вжито інфінітив зі зворотнім займенником *sich*. Зворотній займенник займає місце одразу після сполучника *anstatt*.

(5) *Dadurch sammeln sich darunter jene gigantischen Mengen Gesteinsbreis in einem einzigen riesigen Reservoir, **anstatt sich zu verteilen*** [3].

– *Внаслідок чого збирається між ними та гігантська маса розтопленого каміння в один єдиний величезний резервуар замість того, щоб розпадатися.*

Отже, у сучасній німецькій мові широко використовуються інфінітивні сполучникові конструкції. Проте найбільш вживаною є конструкція зі сполучником *um...zu* + *Infinitiv*. Специфікою інфінітивних конструкцій цього типу є обов'язкове вживання частки *zu* перед інфінітивом. Ці звороти не мають семантичних обмежень інфінітива.

Список використаних джерел:

1. Долгополова Л. А. Інфінітив у функції предиката / Л. А. Долгополова. // Київський національний лінгвістичний університет. – 2010. – № 13. – С. 186-188.
2. Рудницька Н. М. Проблема дефініції інфінітивних аналітичних конструкцій у сучасній лінгвістиці / Н. М. Рудницька // Наукові записки. Серія «Філологічна». Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир. – 2013. – № 35. – С. 303-305.
3. Wojanowski A. Supervulkane. Vier Zutaten für die Mega-Eruption [Електронний ресурс] / Axel Wojanowski // Spiegel online. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.spiegel.de/wissenschaft/natur/supervulkane-forscher-enthuellen-rezept-fuer-mega-eruptionen-a-1103682.html>
4. BriBubble: Schießt die bunten Bubbles ab! Fac [Електронний ресурс] // Brigitte. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.brigitte.de/leben/kultur/unterhaltung/bribubble--schießt-die-bunten-bubbles-ab--10598232.html>
5. Islamischer Millionenschatz an Erben zurückgegeben – Quelle: <http://www.rundschau-online.de/24433312> ©2016 [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.rundschau-online.de/kultur/islamischer-millionenschatz-an-erben-zurueckgegeben-24433312>
6. Moldenhauer B. Almut Klotz' postumes Ehebuch Liebe wird manchmal unterbewertet [Електронний ресурс] / Benjamin Moldenhauer // Spiegel online. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.spiegel.de/kultur/literatur/almut-klotz-fotzenfenderschweine-ueber-die-liebe-zu-christian-dabeler-a-1103567.html>
7. Urlaub auf Curaçao: Ferien wie ein Cocktail [Електронний ресурс] // Brigitte. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.brigitte.de/leben/reise/reiseberichte-und-infos/karibik--urlaub-auf-cura%C3%A7ao--ferien-wie-ein-cocktail-10176314.html>